

Behandling av låste patogener og deres relevans ved behandling av senfølger fra covid-sykdom

I løpet av de siste to årene har det blitt mer og mer fokus på risikoen for langvarige og kroniske symptomer etter gjennomgått covid-infeksjon, såkalt «long-covid». Disse symptomene kan for noen være svært invalidiserende og hindre personen i å ha et normalt liv. De fleste som har hatt covid-19 blir friske uten behandling. Disse pasientene kan gå tilbake til en normal hverdag, selv om det for noen kan ta litt tid. Noen kan derimot oppleve symptomer etter infeksjonen som fortsetter over lengre tid, ikke bare uker, men måneder og i noen tilfeller år.

Etter en innholdsrik lørdag med Nigel Ching og tema Rehabilitering av kreftpasienter, som dere kan lese referat fra på forrige side, var deltakerne klare for en ny økt søndags morgen. Denne dagen skulle Nigel forelese om låste patogener og deres relevans ved behandling av senfølger fra covid-sykdom. De fleste av oss er heldige og blir friske relativt raskt fra covid, men Nigel fortalte at det er anslått at 10-30% av covid-rammede fortsatt sliter med symptomer, seks måneder etter sykdommen. Imidlertid kan disse symptomene variere fra person til person, ikke bare i karakter, men også i hvor mye de svekker personens livskvalitet.

Da pandemien startet visste vi lite om hvor alvorlig den var. Det var også mye forvirring i forhold til vaksiner, og om man ville ta den eller ikke – dette gjelder for øvrig også for mange andre sykdommer og ikke bare covid, fortalte Nigel. Senfølger etter covid-infeksjon er nå internasjonalt anerkjent. Situasjonen er noe annerledes med sene konsekvenser av covid-vaksinasjoner – det kan ta mange år før vi ser langtidseffekten av vaksinen, om den gir bivirkninger. Nigel fortalte at man ser sene symptomer på både covid- og covid-vaksinasjoner i klinikkene de siste årene, og han tenker at vi vil fortsette å se mer av dette, nå som mange er i gang med en ny runde med vaksinasjoner og fordi covid fortsatt er et aktivt virus. Dette mener han også kompliserer bildet og diskusjonen om senvirkningene etter covid og covid-vaksinasjonen, fordi symptomene som folk rapporterer ikke nødvendigvis trenger å ha noe med infeksjonen eller vaksinasjonen å gjøre. Bare fordi et symptom har oppstått i perioden etter covid-infeksjonen eller vaksinen betyr det ikke at disse er årsaken til symptomet.

Senfølger etter covid-infeksjon

Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer senfølger av covid som minst ett symptom som vedvarer i mer enn to måneder etter en infeksjon med covid-viruset, og at disse symptomene ikke kan forklares med andre diagno-

ser. Dette kan være symptomer fra sykdomsfasen, som fortsetter, eller det kan være nye symptomer som oppstår i dagene og ukene etter infeksjonen. De hyppigste symptomene som rapporteres som senfølger av en covid-infeksjon er både brede og varierte, fortalte Nigel, både med hensyn til symptomenes art og intensitet. Videre er det store forskjeller fra individ til individ i forhold til hvilke symptomer og kombinasjoner av symptomer de opplever.

Det mest vanlige symptomet som de fleste av oss kjenner til etter en covid-infeksjon er tretthet, og tungpust. Ellers er det mange andre symptomer som i større eller mindre grad gjør seg gjeldende. Tap av smak- og luktesans har mange hatt. Mange kan også slite med hodepine i lang tid. Hoste forekommer oftest i ukene etter en infeksjon, Nigel sa at han ikke ser dette så mye i måneder etter. Noen får ledd- og muskelsmerter, konsentrasjons- og hukommelsesvansker, hjertebank, vedvarende eller tilbakevendende feber, problemer med søvn, emosjonelle forstyrrelse (angst/bekymring), svimmelhet, magesmerter (kvalme, nedsatt appetitt, diarré og vekttap), angst m.m.

Det er ikke alltid en direkte sammenheng mellom risikoen for å utvikle long-covid og det opprinnelige sykdomsforløpet, forklarte Nigel. Long-covid-symptomer ses både hos personer som har hatt milde symptomer og hos de som har hatt et alvorlig sykdomsforløp med sykehusinnleggelse og intensiv behandling. På samme måte som man ser sent debuterende symptomer hos mennesker i alle aldersgrupper.

Årsaksmekanismer

Nigel brukte god tid på å gjennomgå årsaksmekanismene til de senfølgene man ofte ser etter covid-infeksjon, både fra et vestlig medisinsk- og et kinesisk medisinsk perspektiv. I forhold til vestlig medisinsk perspektiv er det utført mange studier og det foreligger varierende teorier som Nigel gjennomgikk.

I følge kinesisk medisin kan vi se på hvilke fysiologiske funksjoner som er forstyrret, hvordan de er forstyrret og

hvilke etiologiske faktorer som kunne ha forstyrret dem. Man kan også se med et syndrom som long-covid om det er en fellesnevner i disse forstyrrelsene. Nigel hadde gjort seg noen betraktningene rundt dette som han også gjennomgikk detaljert.

Både kinesisk medisinsk teori og praksis` overordnede forklaringsmodell, viser at vaksine og infeksjon begge kan etterlate et fastlåst patogen i kroppen. I et av kapitlene i Nigels bok *Akupunktur og sykdomsbehandling*, diskuterer han håndteringen av låste patogener generelt, som han gjentok på kurset. Dette betyr at noen av symptomene som beskrives ikke nødvendigvis er de man ser i long-covid, mens andre er det.

Låste patogener

Nigel viet mye tid til å snakke om låste patogener, som kan være et mønster av ubalanse i seg selv i kinesisk medisin, det vil si en forutsigbar samling av symptomer og tegn som oppstår når et aspekt av kroppens fysiologi blir ubalansert. Samtidig kan et låst patogen være en medvirkende faktor i mange andre ubalansemønstre.

Konseptet om at en gjenværende xie qi kan forbli i kroppen etter en invasjon utenfra er ikke nytt. Låste

opplever stress. I vestlig medisin vil det, som kinesisk medisin definerer som et låst patogen, eksempelvis kunne skyldes en bakterie, et virus, en sopp, forurensing, kjemikalier, medisin osv., som har provosert en uhensiktsmessig og kronisk reaksjon i kroppen. Typiske vestlige lidelser som ofte skyldes et låst patogen er kysseyken, Borrelia, kronisk tretthetssyndrom, herpes m.m.

I kinesisk medisin snakker man om et restpatogen. Det gjenværende patogenet som er igjen i kroppen provoserer konstant en respons fra kroppens zheng qi eller antipatogen qi. Dette betyr at det vil være spesifikke symptomer og tegn som: tretthet, feber og tilbakevendende symptomer som stadig dukker opp. De nøyaktige symptomene og tegnene vil avhenge av selve patogenet, og om pasienten er xu eller shi, eller kald eller varm i konstitusjonen sin, samt hvilke zangfu og qi/xue/jinye ubalanser pasienten har. Et låst patogen er ofte, men ikke alltid, Hete eller Damp-Hete i sin dynamikk.

Nigel forklarte hvordan et låst patogen kan oppstå og hvilke typiske faktorer som bidrar til fremveksten av et låst patogen. Måten et låst patogen manifesterer seg på vil være forskjellig, avhengig av patogenet, personens konstitusjon og de andre ubalansene. Dette betyr at vi kan se symptomer og tegn som er veldig individuelle for det aktuelle patogenet eller den personen. Imidlertid er det en rekke symptomer og tegn som kan oppstå på grunn av tilstedeværelsen av et låst patogen. Her fikk vi også en dataljørt forklaring på de ulike symptomer og tegn, på differensiering og behandling.

Det er to hovedtyper av låste patogener: Hete og Damp-Hete. Disse kan være på ulike nivåer med spesifikke symptomer og tegn. Dette betyr at analysemodellen blir tredimensjonal, hvor man både må forholde seg til patogenets natur (hvor mye eller hvor lite Hete, og hvor mye eller lite Damp) det er i dens natur. Samtidig må man vurdere hvor dypt eller hvor overfladisk patogenet er, og hvor sterk eller svak pasienten er.

Tre overordnede nivåer

De diagnostiske tilnærmingene «de 6 stadiene», «de 4 nivåene» og «de 3 jiao» deler kroppen inn i ulike energetiske aspekter. Selv om det er 13 forskjellige aspekter, overlapper flere av dem. Nigel fortalte at Will Maclean forenkler modellene til tre overordnede nivåer hvor et patogen kan feste seg til – overfladisk, midtre nivå og dypt nivå. Den forenklete modellen fungerer veldig bra med tanke på hvordan det låste patogenet skal behandles;

- Overfladisk nivå – tilsvarende wei-nivået, Taiyang-stadiet og den øverste jiao
- Midtre nivå – omfatter både qi-nivået i de 4 nivåer, og Shaoyang-stadiet i de 6 stadier.
- Dypt nivå – dette nivået er vanskelig å behandle med akupunktur, i følge Nigel. Ved Hete på dypt nivå er en behandling med kinesiske urter bedre egnet. På dette nivået ser vi Hjerte, Nyre, og Lever-symptomer, som svarer til Shaoyin og Jueyin Hete i de 6 stadiene.

Kursdeltakerne fikk en omfattende og grundig gjennomgang av etiologi og patologi, symptomer og tegn, behandlingsprinsipper med punktforslag, samt relevante råd for restpatogener på de ulike nivåer. Det er vanskeligere å bli kvitt patogener jo dypere ned i kroppen de

Foto: Aina Veronica Slåtten Olsen

Deltakere via streaming kunne stille spørsmål underveis via Messenger.

patogener er allerede beskrevet i Huang Di Nei Jing (100 år f.Kr.) og i Shang Han Lun (220 år e. Kr.) og har blitt beskrevet mange ganger senere i historien til kinesisk medisin. Forståelsen for og av diagnostisering og behandling av låste patogener, baserer Nigel på tilnærmingen til den australske akupunktøren og kinesiske urtelegen Will Maclean (1), samt hans egne tolkninger og erfaringer (Will Maclean var i Oslo i 2010 og holdt kurs for Akupunkturforeningens medlemmer om nettopp behandling av kroniske og vedvarende infeksjoner, og restpatogene faktorer, referat om dette finnes i deQI nr. 2–2010 for de som har dette i arkivet).

For di låste patogener er et qi-konsept, finnes det ikke en tilsvarende lidelse i vestlig medisin. Likevel finnes det flere vestlige medisinske sykdommer, hvor det etter det første utbruddet av sykdommen eller infeksjonen, oppstår tilbakevendende eller vedvarende utbrudd. Disse utbruddene blusser ofte opp, når kroppen er nedkjørt, eller personen

sitter fast, forklarte Nigel. Dette skyldes flere faktorer. Når et patogen er i de øvre aspektene, er det lett tilgang til utsiden. Patogenet kan drives opp og ut gjennom svetteporene, eller ut av nesen, munnen, øynene eller ørene. På mellomnivået er det fortsatt relativt enkelt å bli kvitt patogenet, enten ved å drive det oppover fra Shaoyang-aspektet, eller ved å drenere det nedover og ut av kroppen med urinen eller avføringen. Problemet er at når et patogen først har kommet dypere inn i kroppen, har det begynt å belaste zheng qi og forstyrre produksjonen av post-heaven qi. På det aller dypeste nivået er ikke bare zheng qi belastet, men yin-substansen har blitt skadet. Heten på det dypeste nivået, kan ha «kokt» xue inn, så det

kan være tegn på xue-stase. Samtidig er det ingen direkte utgang til utsiden på de dypeste nivåene, så kroppen har vanskeligere for å eliminere patogenet fra kroppen.

Kursdeltakerne satt nok en gang igjen med mye nyttig kunnskap etter en innholdsrik kursdag. Nigel avsluttet dagen med noen caser fra hans egen klinikk, og med god tid for kursdeltakerne til å stille spørsmål og oppsummere to lærerike kursdager. Alle var skjønt enige i at Etter- og videreutdanningsutvalget måtte invitere Nigel tilbake igjen, og på spørsmål om hva han kunne tenke seg å forelese om stilte han seg helt åpent til valgfritt tema. Så da er det bare å glede seg til neste runde med Nigel, og til alle der ute – dette er virkelig en foreleser å få med seg! □

Referanse

1. Man kan læse mere om låste patogener i *Clinical Handbook of Internal Medicine Second Edition* af MacLean, Lyttleton, Bayley og Taylor. Eastland Press 2018

Nigel er en utrolig dyktig foreleser som formidler kursinnholdet på en pedagogisk og lettforståelig måte, og så er han også veldig morsom. Han brakte frem latter fra salen både titt og ofte. Han trakk også frem mange caser og erfaringer fra egen klinikk og hadde også laget et omfattende kompendium til kursdeltakerne, slik at det var lett å følge temaene han snakket om. I tillegg til at man slapp å notere ned all viktig kunnskap samtidig som han snakket – det meste sto skrevet i kompendiet, så det var bare å lene seg tilbake å lytte og ha full fokus på alt det viktige og interessante han formidlet.

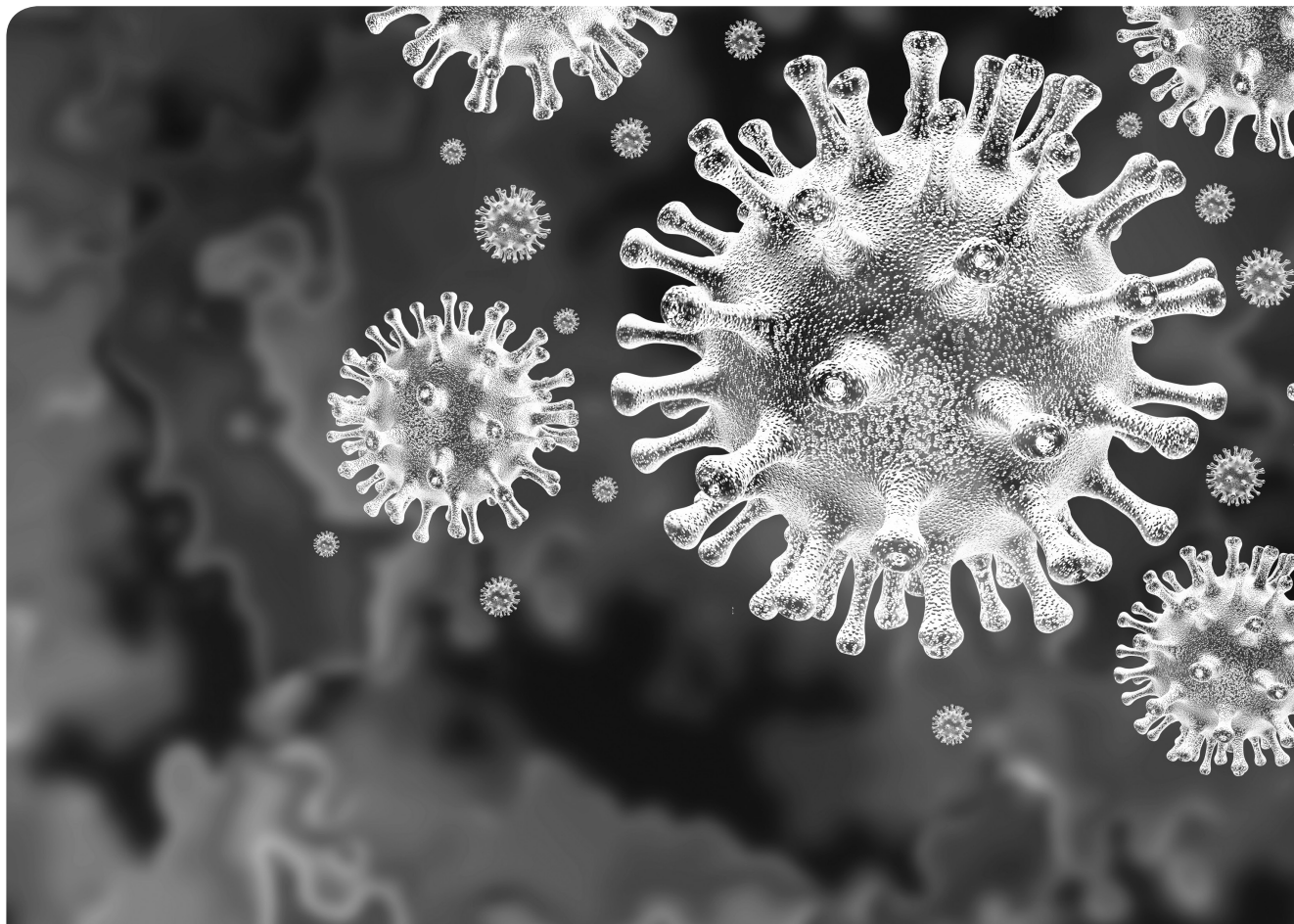

Foto: wildpixel